

Współpraca międzynarodowa województwa mazowieckiego Umowy o współpracy zagranicznej Część pierwsza

Stanisław Faliński

STRESZCZENIE

Artykuł jest poświęcony współpracy międzynarodowej największego polskiego województwa samorządowego, czyli Mazowsza. Ze względu na swoją objętość jest on podzielony na dwie części. Pierwsza, poniżej publikowana, nosi tytuł *Umowy o współpracy zagranicznej*. Przedstawiono w niej *Priorytety współpracy zagranicznej województwa mazowieckiego* oraz szczegółowo i analitycznie omówiono wynikające z *Priorytetów* umowy o współpracy Mazowsza z jego zagranicznymi partnerami z Europy i ze świata.

Słowa kluczowe: samorząd wojewódzki, województwo mazowieckie, współpraca międzynarodowa

---

Uwagi wstępne

Współpraca międzynarodowa polskich województw samorządowych ma zupełnie odmienny wymiar niż współpraca międzynarodowa miast i gmin. Ze swej istoty potencjał społeczno-polityczny każdego samorządu lokalnego jest mniejszy niż samorządu regionalnego, na terenie którego znajdują się samorządy lokalne. Oczywiście w takiej analizie trzeba uwzględnić specjalne znaczenie wielkich w skali Polski miast, których potencjał jest bardzo wysoki i czasem faktycznie większy niż województwa samorządowego, na terenie którego takie miasto się znajduje – np. taka relacja występuje pomiędzy Warszawą a województwem mazowieckim, którym się zajmujemy. Jednak formalno-politycznie, czyli mierząc siłę polityczną liczbą głosów wyborczych uzyskanych przez przedstawicieli władz uchwałodawczych poszczególnych samorządów terytorialnych, potencjał polityczny samorządów regionalnych jest wielokrotnie większy niż samorządów lokalnych. Jest to szczególnie istotne w stosunkach międzynarodowych.

W konsekwencji takiego stanu rzeczy, władze państwa polskiego w zróżnicowany sposób uregulowały porządek prawny określający współpracę międzynarodową polskich samorządów terytorialnych [Faliński 2019, s. 41–45]. W stosunku do samorządów lokalnych – zarówno gminnych, jak i powiatowych – władze państwowe nie ingerują we współpracę partnerską na arenie międzynarodowej. Inaczej jest w stosunku do samorządów regionalnych, których potencjał polityczny jest na tyle duży, że zdecydowano się na rozwiązania ściśle wiążące współpracę międzynarodową samorządów regionalnych

z polityką zagraniczną państwa¹. Należy o tym pamiętać analizując współpracę międzynarodową każdego z powstałych w 1999 r. 16 polskich województw samorządowych. Tym bardziej zajmując się największym z nich, czyli Mazowszem będącym sercem Polski, nie tylko ze względu na swoje centralne w skali kraju położenie geograficzne, ale przede wszystkim ze względu na swój potencjał powierzchniowy, demograficzny i społeczno-gospodarczy, a w konsekwencji polityczny.

Celem artykułu jest przedstawienie współpracy międzynarodowej województwa mazowieckiego – jej tworzenia, przemian i rozwoju. Przystępując do prac badawczych mających doprowadzić do osiągnięcia tak sformułowanego celu, przyjęto jako hipotezę badawczą twierdzenie, że współpraca międzynarodowa badanego województwa jest realizowana, zgodnie z obowiązującym prawem, w ścisłym związku z polityką zagraniczną prowadzoną przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Ta aktywność omawianego województwa nie jest jednak prostym i centralistycznym przedłużeniem działalności administracji rządowej. Jest natomiast oparta na własnej inicjatywie i finansowana własnymi środkami. Ma charakter autonomiczny i niezależny, ale uzgodniony z MSZ. Dla zweryfikowania tej hipotezy koniecznym było przeprowadzenie analitycznych badań wytworzonych przez samorząd mazowiecki dokumentów, dotyczących działalności międzynarodowej oraz zapoznanie się z aktywnością międzynarodową prowadzoną na podstawie tych dokumentów, a także z działaniami promocyjnymi województwa realizowanymi zagranicą. Pozwoliło to na udzielenie odpowiedzi na konkretne pytania badawcze. Jakie są kierunki polityki zagranicznej województwa? Jacy są partnerzy zagraniczni Mazowsza? Jakie są formy współpracy międzynarodowej tego regionu? Kto i jak zajmuje się współpracą międzynarodową województwa mazowieckiego? Jakie działania promocyjne wykonywało omawiane województwo zagranicą? Jak i dlaczego ewoluowała współpraca międzynarodowa województwa mazowieckiego? Jak zareagowało województwo mazowieckie na agresję Rosji na Ukrainę?

Ze względu na swoją objętość i wymogi redakcyjne artykuł został podzielony na dwie części. Pierwsza dotyczy umów partnerskich Mazowsza z regionami zagranicznymi. W części tej przebadano analitycznie i szczegółowo oraz przedstawiono podpisane przez to województwo umowy międzynarodowe, realizujące treści zawarte w *Priorytetach współpracy międzynarodowej* i akceptowane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych. To te dokumenty, wspomniane umowy międzynarodowe oraz *Priorytety...* stanowią bazę źródłową, na której część pierwsza została oparta. Tytuł tej części brzmi *Umowy o współpracy zagranicznej*.

Druga część jest omówieniem konkretnej działalności województwa na arenie międzynarodowej. Część ta jest wypełnieniem kierunków aktywności zagranicznej Mazowsza, określonej dokumentami omówionymi w części pierwszej. Jej bazę źródłową

---

¹ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie wojewódzkim z późniejszymi zmianami, Dz.U. 1998 nr 91, poz. 576.

stanowią dokumenty wytworzone przez instytucje województwa mazowieckiego dla swoich celów oraz materiały źródłowe powstałe z inicjatywy piszącego te słowa. Te źródła to tak zwane źródła wywołane. Druga część artykułu będzie opublikowana w kolejnym numerze czasopisma „Mazowsze Studia Regionalne”. Nosi ona tytuł *Realizacja polityki zagranicznej*.

Umowy o współpracy zagranicznej

Współpraca międzynarodowa każdego polskiego województwa samorządowego jest określana w specjalnym, uchwalanym przez sejmik województwa a uzgodnionym z Ministerstwem Spraw Zagranicznych dokumencie, czyli w *Priorytetach współpracy międzynarodowej województwa*². Dotyczy to oczywiście także województwa mazowieckiego, które jednak swoje pierwsze dwie umowy o współpracy partnerskiej zawarło przed uchwaleniem *Priorytetów współpracy międzynarodowej*. Pierwszym partnerem zagranicznym samorządu mazowieckiego został włoski region Veneto, z którym umowę zawarto na mocy uchwały Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 3/24/2000 przyjętą 14 lutego 2000 r.³ Partner włoski już od 1996 r. współpracował z dawnym województwem płockim, a więc powołane do życia w 1999 r. województwo mazowieckie niejako przejęło po polskiej reformie administracyjnej kontakty z Włochami. To pierwsze porozumienie międzynarodowe samorządu mazowieckiego nawiązuje do celów i zasad określonych w zawartym 11 października 1991 r. *Traktacie o Przyjaźni pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Włoską* i jest regionalnym uzupełnieniem oraz uszczegółowieniem umowy zawartej na poziomie ogólnokrajowym. W omawianym dokumencie o współpracy międzyregionalnej znajdujemy tak zapisy natury ogólnej – wspieranie współpracy samorządów terytorialnych i przedsiębiorstw czy wykorzystywanie funduszy Unii Europejskiej – jak bardziej szczegółowe określenie konkretnych sfer życia społecznego, których ta współpraca ma dotyczyć: ochrona środowiska, ochrona zdrowia, szkolnictwo, współdziałanie w rozwoju szkolnictwa zawodowego, współpraca szkół wyższych i ośrodków naukowych, kultura, sport, turystyka, transport i łączność regionalna, ale także zwalczanie bezrobocia i jego negatywnych skutków. Jak zobaczymy później, tak określone sfery współpracy międzynarodowej będą zbliżone w kolejnych, podpisywanych przez władze województwa mazowieckiego dokumentach.

Druga umowa międzynarodowa zawarta przed przyjęciem *Priorytetów*... także wynikała z chęci kontynuowania współpracy międzynarodowej mieszkańców Mazowsza sprzed reformy 1999 r. Tym razem porozumiano się z francuskim regionem Île-de-France,

² Dokumentowi temu poświęcone są art. 75–77, Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie wojewódzkim.

³ Załącznik do Uchwały nr 3/24/2000 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 14 lutego 2000 r. w sprawie porozumienia między Województwem Mazowieckim a Regionem Veneto, Archiwum Zakładowe Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego – dalej AZUMWM.

którego władze współpracowały wcześniej z dawnym województwem warszawskim i z Warszawą. Tę międzyregionalną umowę zawarto na podstawie uchwały sejmiku z 20 marca 2000 r.⁴ Dokument ten, podobnie jak wcześniejszy z Włochami, potraktowano jako kontynuację wcześniej podpisanego traktatu międzypaństwowego, czyli w tym przypadku *Traktatu o Przyjaźni i Solidarności pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Francuską* z 9 kwietnia 1991 r. Porozumienie pomiędzy województwem mazowieckim a regionem Île-de-France o współpracy międzyregionalnej wyposażono w preambułę, w której czytamy o istniejącej już przyjaźni pomiędzy regionami, która ma na trwałe połączyć we współpracy społeczności oraz organizacje społeczne i gospodarcze obu regionów. W dalszej części omawianego dokumentu wskazano dziedziny, których miała dotyczyć współpraca. Zakładano wymianę informacji i doświadczeń dotyczących zarządzania regionalnego i demokracji lokalnej, rozwoju gospodarczego i działań promocyjnych na rzecz inwestycji oraz wspierania kontaktów pomiędzy różnego rodzaju podmiotami życia społeczno-gospodarczego, takimi jak izby handlowo-przemysłowe, stowarzyszenia zawodowe, izby rzemieślnicze oraz inne struktury zrzeszające średnich i drobnych przedsiębiorców. Dalej pisząc o współpracy w dziedzinie wykorzystywania funduszy Unii Europejskiej, o rozwoju oświaty i kultury, o zwalczaniu bezrobocia i kształceniu zawodowym. Wzajemna wymiana wiedzy miała dotyczyć także produkcji rolno-spożywczej, rozwoju i restrukturyzacji rolnictwa i terenów wiejskich oraz ochrony środowiska, rozwoju transportu i komunikacji ze szczególnym uwzględnieniem systemu drogowego, rozwoju sportu i turystyki oraz ochrony zdrowia. Nowym elementem, w stosunku do umowy z Włochami, było wyrażenie wprost deklaracji na temat wspierania zdecentralizowanych form współpracy pomiędzy władzami lokalnymi, instytucjami i organizacjami społecznymi, a więc zadeklarowanie rozwoju społecznej tkanki społeczeństwa obywatelskiego. Nowością było również planowanie powołania mieszanego, złożonego z radnych i urzędników komitetu mającego koordynować współpracę.

Po raz pierwszy *Priorytety współpracy zagranicznej województwa mazowieckiego* zostały przyjęte przez sejmik 16 października 2000 r.⁵ W dokumencie tym określono, że współpraca międzynarodowa Mazowsza ma służyć intensyfikacji procesu integracji Polski z Unią Europejską. Rozwijając tę zasadniczą dyrektywę określono także sfery życia społecznego, w ramach których będą następowały działania mające tej integracji służyć. Za takie sprzyjające integrowaniu naszego kraju z Unią uznano następujące – częściowo pojawiające się już w omówionym wcześniej dokumencie o współpracy Mazowsza z regionem Veneto – dziedziny aktywności samorządu regionalnego: promowanie współpracy gospodarczej, transfer technologii, ochrona zdrowia i środowiska naturalnego, walka z bezrobociem, współpraca i wymiana młodzieży oraz

⁴ Załącznik do Uchwały nr 6/25/2000 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie Porozumienia między Województwem Mazowieckim a Regionem Île-de-France, AZUMWM.

⁵ Uchwała nr 53/35/2000 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 16 października 2000 r. w sprawie priorytetów współpracy zagranicznej Województwa Mazowieckiego, AZUMWM.

innych grup społecznych, poprawa infrastruktury drogowej i transportowej, wymiana kulturalna i medialna. Uznano, że pierwszoplanowym zadaniem samorządowych władz Mazowsza będzie nawiązywanie i rozwijanie współpracy z regionami z terenu Unii Europejskiej.

Po przyjęciu przez władze Mazowsza *Priorytetów...* nastąpił intensywny proces zawierania kolejnych umów międzynarodowych i podejmowania współpracy. Co roku podpisywano co najmniej jeden tego typu dokument. W latach 2001–2008 podpisano ich ogółem 14. Głównie z regionami z państw europejskich, ale nie tylko. W tym okresie jako pierwsze podpisano porozumienie z Brukselą, która poza tym, że jest miastem, jest również w sensie administracyjnym jednym z trzech belgijskich regionów. Podpisanie tej umowy nastąpiło w wyniku decyzji sejmiku z 26 listopada 2001 r. i miało wyraz symboliczny⁶. Zawarto porozumienie o współpracy z miastem będącym stolicą Unii Europejskiej, do której Polska aspirowała. We wstępie tej umowy, która nosi tytuł *Porozumienie o współpracy międzyregionalnej pomiędzy Województwem Mazowieckim i Regionem Brukseli Stolicy* znajdujemy zapisy mówiące o tym, że obie strony uznają podstawowe znaczenie współpracy międzynarodowej dla trwałego pokoju, rozwoju gospodarczego i społecznego oraz demokracji. Poprzez swoje porozumienie pragną one przyczynić się do umacniania stosunków polsko-belgijskich oraz wzmocnić proces integracji europejskiej, obejmujący swoim zasięgiem Polskę i inne państwa Europy Środkowej i Wschodniej. Przestrzeń współpracy w tym dokumencie została podobnie określona jak we wcześniejszych umowach z włoskim regionem Veneto i francuskim Île-de-France. Zaplanowano wymianę nie tylko informacji, doświadczeń i wiedzy samorządowej, ale także wymianę osób zajmujących się administracją publiczną, przedstawicieli organizacji społecznych i gospodarczych, pracowników i działaczy kultury, sztuki, oświaty, sportu i turystyki i innych dziedzin życia społecznego. Podobnie jak w przypadku wcześniejszej umowy z Francuzami, przewidywano powołanie specjalnego, mieszanego komitetu zajmującego się organizowaniem współpracy.

Umowa z Brukselą była pierwszą umową międzynarodową przygotowaną i uchwaloną według nowej, bardziej skomplikowanej procedury, która nie została zastosowana przy uchwalaniu omówionych wcześniej porozumień z włoskim regionem Veneto i francuskim Île-de-France. Ta nowa procedura przewidywała i przewiduje kilka kroków, koniecznych do ostatecznego uchwalenia umowy międzyregionalnej. Pierwszym z nich jest przyjęcie przez zarząd województwa uchwały w sprawie proponowanego porozumienia i przekazanie do sejmiku wniosku o podjęcie przez organ uchwałodawczy uchwały w sprawie przekazania do ministra właściwego dla spraw zagranicznych wniosku o wyrażenie zgody na podpisanie konkretnej umowy. Drugim krokiem jest podjęcie przez sejmik uchwały w tej sprawie. Trzecim wystąpienie zarządu województwa

⁶ Załącznik do Uchwały nr 112/01 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 26 listopada 2001 r. w sprawie zawarcia porozumienia między Województwem Mazowieckim i Regionem Brukseli-Stolicy o współpracy międzyregionalnej, AZUMWM.

z upoważnienia sejmiku do wspomnianego ministra. Czwarty krok to wyrażenie przez niego tej zgody. Piątym wreszcie jest podjęcie przez sejmik uchwały w sprawie podpisania konkretnej umowy i upoważnienie konkretnego członka zarządu województwa do jej podpisania.

W 2002 r. województwo mazowieckie podpisało aż 4 umowy międzynarodowe o współpracy partnerskiej. W lutym zdecydowano o podpisaniu umów ze Szwedami i z Węgrami. O obu tych porozumieniach zdecydował sejmik podczas posiedzenia 25 lutego. Mimo że obie umowy były przyjmowane tego samego dnia i przeszły taką samą drogę formalno-uzgodnieniową w organach polskiego województwa i ministerstwie zajmującym się polityką zagraniczną, to dokumenty te były odmiennie skonstruowane i zredagowane. Odmienność ta wynikała zarówno z inicjatywy partnerów zagranicznych, jak też ze zindywidualizowanego podejścia władz Mazowsza do kontaktów międzynarodowych. *Porozumienie pomiędzy Województwem Mazowieckim i Województwem Sztokholmskim o współpracy międzyregionalnej* w swojej preambule wskazuje na to, że kontakty pomiędzy oboma regionami już istnieją, a podpisanie omawianego dokumentu ma je zacieśnić i rozwinąć w kierunku wzajemnej przyjaźni i współpracy nie tylko instytucji struktur władzy regionalnej, ale przede wszystkim doprowadzić do nawiązania i rozwinięcia współpracy pomiędzy społecznościami regionalnymi oraz organizacjami społecznymi i gospodarczymi⁷. Planowano więc doprowadzić do rozwinięcia współpracy instytucji władz publicznych w obu regionach, tak aby przejść we wzajemnych kontaktach od współpracy instytucji do współpracy społeczności regionalnych i struktur społeczeństwa obywatelskiego. W dalszej części dookreślono poprzez wsparcie i rozwinięcie jakich dziedzin życia społecznego zamierzano to osiągnąć, pisząc o rozwoju regionalnym i wspieraniu demokracji lokalnej, integracji europejskiej realizowanej przy wykorzystaniu środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, promowaniu rozwoju gospodarczego we współpracy z samorządem gospodarczym, rozwoju komunikacji publicznej i infrastruktury technicznej oraz ochronie zdrowia. Tak określona przestrzeń współpracy miał koordynować specjalny, polsko-szwedzki, Komitet Mieszany złożony z radnych i urzędników samorządowych obu stron. Umowę zawierano na 5 lat, po których następowałoby automatyczne jej przedłużenie, jeżeli żadna ze stron nie zdecydowałaby o jej rozwiązaniu.

Odmienny w swojej formie i treści był zaakceptowany tego samego dnia dokument o współpracy polsko-węgierskiej⁸. W preambule – inaczej niż w umowie ze Szwedami, a podobnie do innych, wcześniej omówionych dokumentów – powoływano się na traktat

⁷ Załącznik do Uchwały nr 26/02 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 lutego 2002 r. w sprawie zawarcia porozumienia pomiędzy Województwem Mazowieckim a Województwem Sztokholmskim o współpracy międzyregionalnej, AZUMWM.

⁸ Załącznik nr 1 do Uchwały nr 27/02 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 lutego 2002 r. w sprawie zawarcia porozumienia między Województwem Mazowieckim a Komitatem Peszt o współpracy międzyregionalnej, AZUMWM.

międzypaństwowy, czyli *Układ między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Węgierską o przyjacielskiej i dobrosąsiedzkiej współpracy* z 6 października 1991 r. Zwracano także uwagę na proces rozszerzania się Unii Europejskiej i jego wpływ na współpracę międzyregionalną. W tym kontekście zdecydowano o zawarciu *Porozumienia między Województwem Mazowieckim a Komitatem Peszt o współpracy międzyregionalnej*. Inaczej niż w przypadku dokumentu polsko-szwedzkiego, gdzie wiele miejsca poświęcono rozwojowi demokracji i społeczeństwa obywatelskiego, określono cele i przestrzeń współpracy. W porozumieniu z Węgrami nacisk położono na doprecyzowaniu dziedzin współpracy, które enumeratywnie wymieniono:

- „Rozwój działalności gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem wspierania kontaktów pomiędzy przedstawicielami i organizacjami małych i średnich przedsiębiorstw;
- Wykorzystywanie środków finansowych pochodzących z programów pomocowych funduszy Unii Europejskiej;
- Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich oraz ochrona środowiska;
- Ochrona zdrowia;
- Polityka rynku pracy, przeciwdziałanie bezrobociu oraz kształcenie zawodowe;
- Szkolnictwo i kultura;
- Tworzenie warunków dla wymiany grup młodzieży;
- Sport i turystyka”.

Analogicznie jak w przypadku wcześniej podpisanych porozumień założono powołanie specjalnego Komitetu Mieszanego mającego zajmować się monitorowaniem realizacji zapisów porozumienia.

Kolejne dwa, zawarte w 2002 r. porozumienia podpisano z regionami sąsiada Polski i głównego partnera gospodarczego naszego kraju oraz państwa, którego samorządy terytorialne są najliczniejszymi partnerami polskich samorządów terytorialnych, czyli z niemieckimi krajami związkowymi, a więc landami Saksonią-Anhalt i Brandenburgią. Dokumenty te zostały przyjęte uchwałami sejmiku 30 września. Noszą one inną nazwę niż wcześniejsze umowy z Włochami, Francuzami, Belgami, Szwedami i Węgrami, które nazywają się *Porozumieniami*... Te z Niemcami, to *Wspólne deklaracje*... Pierwsza z nich z Saksonią-Anhalt zawiera preambułę, w której znajdujemy odwołanie – podobnie jak w większości wcześniejszych umów międzynarodowych Mazowsza – do odpowiedniej umowy międzypaństwowej⁹. Tym razem to *Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy* z 17 czerwca 1991 r. Kontynuacją większości wcześniejszych umów było także wymienienie

⁹ Omawiana Wspólna deklaracja... stanowi Załącznik do uchwały nr 36/02 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 22 kwietnia 2002 r. w sprawie upoważnienia Zarządu Województwa Mazowieckiego do wystąpienia do ministra właściwego do spraw zagranicznych o wyrażenie zgody na zawarcie wspólnej deklaracji o współpracy między Województwem Mazowieckim a Krajem Związkowym Saksonia-Anhalt, AZUMWM.

zbliżonych, w stosunku do wcześniejszych umów, dziedzin życia społeczno-politycznego, którymi zamierzano się zająć. W omawianym dokumencie tak je określono:

- „1. Promowanie rozwoju stosunków pomiędzy samorządami terytorialnymi Stron;
2. Rozwój działalności gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem wspierania kontaktów pomiędzy przedstawicielami i organizacjami małych i średnich przedsiębiorstw;
3. Wykorzystanie środków finansowych pochodzących z funduszy Unii Europejskiej;
4. Projektowanie i realizacja zadań z zakresu ochrony środowiska;
5. Wymiana doświadczeń w dziedzinie ochrony zdrowia;
6. Promowanie rozwoju stosunków instytucjonalnych w dziedzinie kształcenia i kultury;
7. Popieranie rozwoju współpracy pomiędzy szkołami wyższymi i ośrodkami naukowo-badawczymi;
8. Współdziałanie w dziedzinie szkolnictwa zawodowego;
9. Współdziałanie w dziedzinie sportu i turystyki;
10. Transport i infrastruktura regionalna;
11. Rolnictwo i produkcja rolno-spożywcza;
12. Projektowanie programów i wymiana doświadczeń w zakresie wspierania działań na rzecz rynku pracy”.

W stosunku do analogicznego a cytowanego wcześniej fragmentu umowy z Węgrami, jest bogatszy o kilka przestrzeni kooperacji: współpraca samorządów terytorialnych, współpraca szkół wyższych i instytutów naukowo-badawczych, transport i infrastruktura regionalna; ale uboższy o wymianę grup młodzieży. Możemy zauważyć, że przywołany fragment *Wspólnej deklaracji o współpracy między Województwem Mazowieckim a Krajem Związkowym Saksonia-Anhalt* ma charakter uniwersalny i może dotyczyć każdego z polskich województw. W dalszej części tego dokumentu znajdujemy zapis odnoszący się wprost do specyfiki Mazowsza. Znalazł się tam fragment dotyczący przemysłu chemicznego, którego jak pamiętamy bardzo liczący się zakład, czyli Rafineria i Petrochemia Płocka, znajduje się na terenie województwa mazowieckiego. W omawianej umowie międzyregionalnej wspólnie zadeklarowano promowanie przemysłu chemicznego, bardzo rozwiniętego także w Saksonii-Anhalt. Zobowiązano się do solidarnego działania na rzecz powołania europejskiej sieci regionów, w których jest rozwinięty przemysł chemiczny. Jej stworzenie miało ułatwiać współpracę zakładów przemysłowych i wzajemnie wspomagać rozwój gospodarczy członków sieci. Inicjatywa ta okazała się skuteczna. W 2004 r. powstała Europejska Sieć Regionów z Przemysłem Chemicznym. Należy do niej 13 regionów i subregionów z 7 państw. Poza Mazowszem i Saksonią-Anhalt są to niemieckie – Nadrenia Północna Westfalia i Dolna Saksonia, brytyjskie regiony – Północno-Wschodnia Anglia (Tees Valley), Północna-Zachodnia Anglia (Cheshire), hiszpańskie – Katalonia i Asturia, hiszpańska prowincja Huelva, holenderska prowincja Limburgia, włoskie regiony Piemont i Lombardia oraz estoński Ida Viru.

Umowa z Brandenburgią jest odmienna w stosunku do tej z Saksonią-Anhalt. Wprawdzie także odwołuje się do przywoływanego międzypaństwowego traktatu polsko-niemieckiego i w treści merytorycznej jest podobna, ale konstrukcyjnie i redakcyjnie

jest odmienna¹⁰. Już w preambule odwołuje się do wspólnego dla obu regionów dziedzictwa komunistycznego, kiedy pisze się o konieczności kontynuowania procesu transformacji. Obie strony deklarują też chęć tworzenia przesłanek na rzecz wejścia Polski do Unii Europejskiej. Poetyka ta wskazuje na solidarne podejście do dziedzictwa historii najnowszej, czyli czasów kiedy Polska i część dzisiejszych Niemiec były państwami komunistycznymi, a dziedzictwo tego systemu rzuca wspólny cień na oba regiony. Nie przypadkowo więc wśród wskazanych obszarów współpracy na pierwszym miejscu umieszczono gospodarkę, którą reformując w regionalnym zakresie partnerzy zadeklarowali wymianę doświadczeń i informacji na rzecz promocji gospodarczej obu regionów, rozwijanie wzajemnych stosunków gospodarczych, wspieranie kontaktów między małymi i średnimi przedsiębiorstwami oraz regionalnymi organizacjami gospodarczymi. Na miejscu drugim znalazły się razem nauka, badania naukowe i kultura. W obszarze tym zobowiązano się do wspierania współpracy pomiędzy uczelniami wyższymi i innymi instytucjami zajmującymi się nadaniami naukowymi oraz kulturą. Kolejną wskazaną przestrzenią współpracy obu regionów zostało rolnictwo, gospodarka żywnościowa, leśnictwo, gospodarka rybacka, ochrona środowiska naturalnego i planowanie przestrzenne. W dalszej kolejności umieszczono oświatę, młodzież i sport. Jako piąty obszar współpracy wymieniono rozwój miast i komunikację, w ramach którego przewidziano współpracę w planowaniu rozwoju miast i modernizację infrastruktury komunikacyjnej o charakterze regionalnym. Następną przestrzeń zainteresowania nazwano obszarem problematyki socjalnej, ochrony zdrowia i równouprawnienia kobiet, gdzie zadeklarowano współpracę i wymianę doświadczeń w sprawach dotyczących aktywności władz publicznych na rynku pracy, kształcenia, wyrównywania zawodowych, społecznych i edukacyjnych szans kobiet, ochrony zdrowia i szeroko rozumianych spraw społecznych. Jako siódma sfera zainteresowania została wymieniona problematyka sprawiedliwości i spraw wewnętrznych, w ramach której przewidziano wzajemne wymienianie się doświadczeniami w sprawach dotyczących zwalczania przestępczości, ochrony przeciwpożarowej, zwalczania skutków katastrof. Planowano prowadzenie szkoleń dotyczących tej problematyki. Kolejne trzy obszary wspólnej aktywności obu regionów to nazwana działalnością publiczną wzajemna promocja regionów, współpraca pomiędzy samorządami, mająca polegać na szkoleniu i kształceniu administracji samorządowej oraz działalność pomocowa Unii Europejskiej, polegająca na wspólnym realizowaniu projektów z udziałem środków finansowych Unii Europejskiej. Żadna z wcześniejszych umów międzyregionalnych województwa mazowieckiego nie przewidywała tak szerokiego spektrum współpracy, którą zamierzano planować

¹⁰ Omawiana Wspólna deklaracja... stanowi Załącznik do uchwały nr 37/02 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 22 kwietnia 2002 r. w sprawie upoważnienia Zarządu Województwa Mazowieckiego do wystąpienia do ministra właściwego do spraw zagranicznych o wyrażenie zgody na zawarcie wspólnej deklaracji o współpracy między Województwem Mazowieckim a Krajem Związkowym Brandenburgia, AZUMWM.

w skali roku w poszczególnych, merytorycznych komórkach Mazowieckiego Urzędu Marszałkowskiego i Rządu Krajowego Meklemburgii. Nie planowano utworzenia przewidywanego wcześniejszymi umowami, Komitetu Mieszanego.

W tym samym 2002 r., w październiku, zostało otwarte Biuro Przedstawicielskie Województwa Mazowieckiego w Brukseli. Tego typu biura-przedstawicielstwa mają w Brukseli wszystkie polskie województwa. Ich zakres działania jest zbliżony do tego, który dotyczy Mazowsza, chociaż przestrzeń aktywności omawianego województwa jest największa z racji jego potencjału. Zadania tego Biura zostały szeroko zakreślone w jego regulaminie¹¹. Jako pierwsze z nich wskazano pomoc w zdobywaniu środków z funduszy i programów unijnych, przede wszystkim przez samorzady terytorialne i podmioty gospodarcze, a także poszukiwanie partnerów w celu wykonania tych projektów. W dalszej kolejności wymieniono stałe monitorowanie zmieniającej się polityki regionalnej Unii Europejskiej oraz innych form aktywności UE ważnych dla rozwoju województwa mazowieckiego. Towarzyszyć temu ma realizowanie przez Biuro przedsięwzięć promujących i wspierających województwo w różnego rodzaju instytucjach i strukturach wspólnoty. W działalności tej Biuro ma współpracować z innymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Marszałkowskiego, a szczególnie z Wydziałem Współpracy z Zagranicą tego urzędu. Aktywność Biura ma nie tylko dotyczyć bezpośredniej współpracy województwa mazowieckiego z instytucjami Unii Europejskiej, ale także ma ona obejmować współdziałanie w tym zakresie z innymi polskimi regionami oraz z innymi, przede wszystkim mazowieckimi, samorządami lokalnymi. Służyć temu ma organizowanie spotkań mazowieckich innych polskich samorządowców z przedstawicielstwami instytucji europejskich. Jako najważniejsze przestrzenie życia społecznego, których ma dotyczyć działalność Biura wskazano gospodarkę, kulturę i turystykę.

Powołanie do życia Biura Przedstawicielskiego Województwa Mazowieckiego w Brukseli nie wpłynęło w istotny sposób na podpisywanie przez województwo kolejnych umów międzynarodowych. W 2003 r. podpisano dwie takie umowy. Obie z partnerami rosyjskimi. Najpierw sejmik podjął 10 lutego uchwałę w sprawie współpracy z obwodem smoleńskim¹². Podjęcie tej uchwały było poprzedzone podpisaniem w listopadzie 2000 r. listu intencyjnego, w którym wskazano, że współpraca ma dotyczyć rolnictwa, handlu i turystyki. Na mocy tego dokumentu zrealizowano kilka przedsięwzięć. W obwodzie smoleńskim, podczas targów rolno-spożywczych, zaprezentowali się mazowieccy rolnicy i handlowcy. Partnerzy z Rosji gościli w Warszawie na targach turystycznych. Warszawę odwiedzili przedsiębiorcy rosyjscy, nawiązując kontakty z polskimi kolegami.

¹¹ Omawiany, zaczynający się od słów „Do zakresu działania Biura Przedstawicielskiego Województwa Mazowieckiego należy w szczególności...” dokument, znajduje się w zasobach omawianej instytucji. Nie zawiera on ani daty sporządzenia, ani miejsca, w którym powstał.

¹² Załącznik do Uchwały nr 10/2003 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 10 lutego 2003 r. w sprawie zawarcia porozumienia pomiędzy Województwem Mazowieckim Rzeczypospolitej Polskiej a Obwodem Smoleńskim Federacji Rosyjskiej o współpracy międzyregionalnej, AZUMWM.

W konsekwencji podpisania omawianego dokumentu, kontakty z partnerami rosyjskimi nawiązali przedstawiciele trzech mazowieckich powiatów: białobrzeskiego, sochaczewskiego i wyszkowskiego. W wyniku podpisania dokumentu intencyjnego na poziomie regionalnym, podjęto przygotowania do podjęcia współpracy na poziomie lokalnym.

Umowa z obwodem smoleńskim, podobnie jak wcześniejsze umowy z Włochami, Francuzami, Węgrami czy Niemcami została podpisana jako swoista kontynuacja odpowiedniej umowy na poziomie państwowym. Nawiązano w niej do *Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską o przyjaznej i dobrosąsiedzkiej współpracy z 22 maja 1992 r.* Co istotne, w preambule do *Porozumienia między Województwem Mazowieckim a Obwodem Smoleńskim o Współpracy Międzyregionalnej* zaznaczono, że obie strony dążyć będą do współpracy społeczności, organizacji społecznych i przedsiębiorców, czyli nie przedstawicieli władz, lecz reprezentantów społeczności regionalnych, władze traktując jako pośrednika, a nie partnera docelowego. Narracja taka jest charakterystyczna dla państw demokratycznych, a nie autorytarnych czy nie w pełni demokratycznych, jakim była w momencie podpisywania omawianego dokumentu i jest do dzisiaj Rosja. Dalej znajdujemy kontynuację tej narracji, widoczną poprzez wymienienie na pierwszym miejscu wśród dziedzin współpracy samorządu lokalnego i rozwoju demokracji. Wydaje się, że taki kształt tej umowy wskazuje na dość dowolne traktowanie semantyki politycznej przez partnerów rosyjskich i nieprzykładanie dużej wagi do brzmienia konkretnych zapisów lub innego niż w państwach Zachodu pojmowania znaczenia terminów „samorząd lokalny” czy „demokracja”... W dalszej części omawianej umowy znajdujemy szczegółowe określenie sfer życia społecznego, których współpraca ma dotyczyć. Są one zbliżone do tych zawartych we wcześniejszych porozumieniach Mazowsza a dotyczą promowania rozwoju gospodarczego i wzajemnych inwestycji, wspierania kontaktów pomiędzy izbami gospodarczymi, stowarzyszeniami gospodarczymi, a także poszczególnymi podmiotami gospodarczymi z sektora małych i średnich przedsiębiorstw. W sensie sektorowym współpraca ta ma dotyczyć kultury, oświaty, zwalczania bezrobocia i interwencji na rynku pracy, rolnictwa i produkcji rolno-spożywczej, ochrony środowiska i gospodarki wodnej, komunikacji, transportu i infrastruktury drogowej, sportu, turystyki, ochrony zdrowia. Podkreśla się wspieranie przez władze obu regionów kooperacji znajdujących się na ich terenie samorządów lokalnych i organizacji społecznych oraz współpracy pomiędzy innymi regionami, w tym regionami krajów Unii Europejskiej. W celu oceny realizacji tych zapisów oraz dalszego rozwijania współpracy zaplanowano utworzenie specjalnego Zespołu Roboczego, złożonego z przedstawicieli władz obu regionów. O podpisaniu porozumienia z obwodem moskiewskim zdecydowano uchwałą sejmiku z 20 października 2003 r.¹³ Umowa ta jest od strony formalnej i merytorycznej tożsama z omówionym porozumieniem z obwodem smoleńskim.

¹³ Uchwała nr 88/2003 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 20 października 2003 r. w sprawie zawarcia porozumienia pomiędzy Województwem Mazowieckim Rzeczypospolitej Polskiej a Obwodem Moskiewskim Federacji Rosyjskiej o współpracy międzyregionalnej, AZUMWM.

Kolejne umowy zawarto w 2004 r., także z regionami z państw sąsiadujących z Polską – z Ukrainy i Słowacji. O podpisaniu porozumienia z obwodem lwowskim zdecydowano 30 sierpnia 2004 r.¹⁴ W swojej formie dokument ten jest bardzo podobny do tych podpisanych wcześniej z partnerami rosyjskimi. Także jak one i inne, jeszcze wcześniejsze, rozpoczyna się od przywołania odpowiednich traktatów między państwowych, czyli w tym przypadku *Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o dobrym sąsiedztwie, przyjaznych stosunkach i współpracy sporządzonego w Warszawie 18 maja 1992 r.* oraz *Porozumienia między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o współpracy międzyregionalnej, sporządzonego w Kijowie w dniu 24 maja 1993 r.* Wydaje się, że zbliżony kształt dokumentów podpisywanych z dwoma różnymi państwami, mającymi przyjazne (Ukraina) i mniej przyjazne (Rosja) relacje z Polską, wynika z tego, że województwo mazowieckie było stroną wiodącą przy przygotowywaniu obu porozumień, a partnerzy zagraniczni raczej akceptowali niż tworzyli... Potwierdza to prawie identyczny kształt dziedzin życia społecznego, które mają być przestrzenią współpracy, mimo że oba państwa mają inną specyfikę polityczną i gospodarczą. Z drugiej strony, oba te państwa, to państwa postkomunistyczne, które w czasie podpisywania omawianych dokumentów były państwami, w których demokracja jeszcze się nie wykształciła...

Uchwałę dotyczącą porozumienia z regionem słowackim, czyli z województwem bratysławskim zawarto 10 listopada 2004 r.¹⁵ Jest ona podobna do poprzednich, tak formalnie, jak merytorycznie. Podobnie jak one odwołuje się do zawartych przez państwa, z których pochodzą porozumiewające się regiony umów międzypaństwowych. W przypadku Polski i Słowacji to *Układ między Rzeczpospolitą Polską i Słowacką Republiką Federacyjną o dobrym sąsiedztwie, solidarności i przyjacielskiej współpracy z 6 października 1991 r.* oraz *Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o współpracy transgranicznej z 18 sierpnia 1994 r.* Nowością jest powołanie się na prawo europejskie i międzynarodowe, czyli na *Europejską Konwencję Ramową o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi z 21 maja 1980 r.* W rozumiały sposób na konwencję tę nie powoływały się ani Rosja, ani Ukraina, ponieważ konwencja ta dotyczyła państw będących członkami Unii Europejskiej i jej poprzedniczek. Odrębność umowy ze Słowacją polega także na tym, że w umowie z nią nie wspomina się – tak jak ma to miejsce w umowach z Rosją czy Ukrainą – o rozwoju samorządu terytorialnego, czy to lokalnego, czy to regionalnego oraz o rozwoju demokracji. Wynika to z tego, że w przeciwieństwie do Rosji w 2003 r. i Ukrainy w 2004 r., w Polsce i na Słowacji samorząd ten i demokracja już były i nie trzeba było o tym wspominać.

¹⁴ Uchwała 108/04 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zawarcia „Porozumienia między Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Państwową Administracją Obwodu Lwowskiego (Ukraina) o współpracy międzyregionalnej”, AZUMWM.

¹⁵ Uchwała nr 133/04 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 10 listopada 2004 r. w sprawie zawarcia porozumienia o współpracy pomiędzy Województwem Mazowieckim a Samorządowym Województwem Bratysławskim, AZUMWM.

Wydaje się, że wspomniana wcześniej wiodąca rola strony polskiej przy sporządzaniu umów z Ukraińcami i Rosjanami, także miała miejsce przy jej przygotowywaniu ze Słowakami. Wskazują na to praktycznie identycznie określone dziedziny życia społecznego, których ma dotyczyć współpraca województwa mazowieckiego z bardzo różnymi geograficznie regionami (obwód smoleński, obwód moskiewski, województwo bratysławskie) znajdującymi się w diametralnie różnych społecznie, gospodarczo i ustrojowo państwach – Rosji, na Ukrainie i na Słowacji.

Na wskazaną podmiotowość strony polskiej wskazują także dwa następne porozumienia Mazowsza. Jedno dotyczy współpracy z obwodem akmolińskim w Kazachstanie, a drugie z województwem środkowo-czeskim w Czechach. Uchwały w obu sprawach podjęto 24 listopada 2005 r.¹⁶ W obu tych przypadkach dziedziny współpracy różnią się tylko minimalnie, mimo krańcowo innych rzeczywistości społeczno-gospodarczych obu regionów. W obu przypadkach następuje powołanie się na umowy międzypaństwowe. W przypadku obwodu akmolińskiego, z którym podjęto współpracę z inicjatywy ambasadora Kazachstanu, to po pierwsze – *Deklaracja o rozwoju przyjaznych stosunków i współpracy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Kazachstanu z 27 listopada 1997 r.*, po drugie – *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Kazachstanu* podpisanej tego samego dnia i w tym samym miejscu, czyli w Warszawie. Warto wspomnieć, że podpisanie *Porozumienia między Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Obwodem Akmolińskim (Republika Kazachstanu) o współpracy międzyregionalnej* zostało poprzedzone podpisaniem stosownego *Listu intencyjnego...* 25 marca 2005 r. W przypadku umowy z partnerem czeskim powołano się na trzy dokumenty. Pierwszy to *Układ między Rzeczpospolitą Polską a Czeską i Słowacką Republiką Federacyjną o dobrym sąsiedztwie, solidarności i przyjacielskiej współpracy z 6 października 1991 r.* Drugi – *Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Czeskiej o współpracy transgranicznej z 9 września 1994 r.* Trzeci dokument to przywoływana wcześniej *Europejska Konwencja Ramowa o współpracy transgranicznej*.

Rok 2006 przyniósł zawarcie przez Mazowsze zupełnie odmiennej niż poprzednie umowy międzynarodowej. Zawarto porozumienie bezpośrednio nawiązujące do współpracy międzynarodowej na poziomie państw, ale nie tak jak we wcześniejszych dokumentach współpracy dwustronnej, lecz trójstronnej. 13 marca sejmik podjął uchwałę decydującą o podpisaniu przez Mazowsze *Wspólnej Deklaracji o współpracy między Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska), Regionem Île-de-France (Republika Francuska) i Krajem*

¹⁶ Uchwała nr 153/05 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 października 2005 r. w sprawie zawarcia „Porozumienia między Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Obwodem Akmolińskim (Republika Kazachstanu) o współpracy międzyregionalnej”, AZUMWM; Uchwała nr 154/05 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 października 2005 r. w sprawie zawarcia porozumienia między Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Województwem Środkowo-Czeskim (Republika Czeska) o współpracy międzyregionalnej”, AZUMWM.

Związkowym Brandenburgia (Republika Federalna Niemiec)¹⁷. To trójstronne porozumienie jest realizowaniem na poziomie regionalnym idei współpracy francusko-niemiecko-polskiej określanej od 1991 r. jako „Trójkąt Weimarski”, ale także kontynuacją podpisanych wcześniej przez Mazowsze umów dwustronnych z francuskim regionem Île-de-France w 2000 i z niemiecką Brandenburgią w 2002 r. Ten trójstronny dokument jest odmienny w stosunku do powstałych wcześniej dwustronnych, tak ideowo, jak konstrukcyjnie i merytorycznie. Porozumiewające się strony odwołują się do historii Europy jako jednej wspólnoty kulturowej, a nie do współpracy czy tradycji kooperacji pomiędzy jakimiś dwoma narodami czy państwami. Pisze się, że mają na uwadze „wspólną historię Europy” oraz „ducha idei Trójkąta Weimarskiego”. Tak więc trzej regionalni partnerzy włączają się w budowanie wspólnotowości europejskiej. Kierując się tą dyrektywą ideową określili w omawianym dokumencie swoje cele jako wspieranie bezpośrednich kontaktów pomiędzy podmiotami publicznymi i prywatnymi. Wskazali także dziedziny życia społecznego, w których te kontakty mają się dokonywać, na pierwszym miejscu umieszczając gospodarkę, której rozwój ma być wspomagany przez wymianę kontaktów i informacji pomiędzy instytucjami gospodarczymi, samorządami gospodarczymi i przedsiębiorcami, szczególnie tych z sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Zaznaczono, że szczególnego wsparcia wymagają projekty prowadzone na styku gospodarki z nauką i badaniami. Drugą przestrzenią solidarnej aktywności partnerów ma być Unia Europejska. Zobowiązano się do reprezentowania wspólnych interesów w ramach Komitetu Regionów, do wymiany doświadczeń dotyczących zarządzania funduszami strukturalnymi i doskonaleniem unijnej polityki regionalnej, a także do wspólnej realizacji wielostronnych projektów Unii Europejskiej. Jako kolejną przestrzeń współpracy wskazano wymianę młodzieży i współpracę szkół, a w dalszej kolejności ochronę środowiska i kulturę, podkreślając znaczenie wymiany artystycznej podczas festiwali i innego typu imprez kulturalnych. W sensie konstrukcyjnym nowością tego dokumentu było więc istotne ograniczenie i konkretne wskazanie dziedzin współpracy, czyli zawężenie pola wspólnej aktywności, a poprzez to jej intensyfikacja.

Po zawiązaniu „Małego Trójkąta Weimarskiego” władze Mazowsza przygotowały nowy dokument strategiczny, określający kierunki aktywności województwa na arenie międzynarodowej po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Przygotowano nowe *Priorytety Współpracy Zagranicznej Województwa Mazowieckiego*. Tym samym przestały obowiązywać te uchwalone w 2000 r. Nowe *Priorytety...* zostały uchwalone przez sejmik 18 grudnia 2006 r.¹⁸ Zaznaczono w tym dokumencie, że aktywność międzynarodowa województwa mazowieckiego w oczywisty sposób będzie nie tylko zgodna z polityką

¹⁷ Uchwała nr 41/06 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 13 marca 2006 r. w sprawie podpisania „Wspólnej Deklaracji o Współpracy pomiędzy Województwem Mazowieckim (RP) a Krajem Związkowym Brandenburgia (RFN) i Regionem Île-de-France (Republika Francuska), AZUMWM.

¹⁸ Uchwała nr 27/06 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie uchwalenia „Priorytetów Współpracy Zagranicznej Województwa Mazowieckiego”, AZUMWM.

zagraniczną państwa polskiego, ale będzie jej uzupełnieniem i rozwinięciem. Zakres zaś tej aktywności będzie zgodny z polskim porządkiem prawnym i założeniami strategii rozwoju województwa. Specyfika współpracy zagranicznej województwa mazowieckiego uwzględniać będzie rolę Warszawy jako stolicy państwa i jej rolę w rozwoju całego województwa. Współpracując z zagranicznymi regionami Mazowsze będzie uwzględniało interesy innych polskich województw i utrzymywało z nimi dobre relacje.

Zgodnie z tymi założeniami w omawianym dokumencie wskazano główne cele współpracy zagranicznej największego polskiego województwa. Za najważniejszy z nich uznając wspieranie polityki zagranicznej państwa jako członka Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Polityki zgodnej z polską racją stanu i realizowanej z wykorzystaniem europejskich środków finansowych, czyli głównie funduszy strukturalnych i innych funduszy zagranicznych. Zgodnie z tym zasadniczym celem zadeklarowano, że współpraca zagraniczna Mazowsza będzie służyła tworzeniu wizerunku województwa jako regionu silnego gospodarczo, atrakcyjnego turystycznie i wartościowego w dziedzinie kultury i nauki. Obecność województwa mazowieckiego na arenie międzynarodowej powinna sprzyjać tworzeniu warunków do rozwoju przedsiębiorczości, transferu nowoczesnych technologii oraz współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi i podmiotami gospodarczymi. Kontakty międzynarodowe Mazowsza mają służyć realizacji określonych prawem zadań samorządu regionalnego, a głównie ochronie zdrowia, ograniczaniu bezrobocia, ochronie środowiska, rozwojowi transportu publicznego oraz szeroko rozumianej infrastruktury technicznej, wymianie kulturalnej, wymianie młodzieży, udziałowi w programach edukacyjno-kulturalnych – szczególnie tych wspieranych przez Unię Europejską. Omawiana współpraca zagraniczna regionu powinna wspierać kontakty międzynarodowe mazowieckich gmin, miast i powiatów, ale także doskonalenie funkcjonowania organów samorządu regionalnego oraz rozwijania demokracji w regionie. Tak określone cele nie mogą ograniczać możliwości wykonywania porozumień wcześniej zawartych przez Mazowsze ze swoimi regionami partnerskimi.

W omawianym dokumencie określono także priorytety geograficzne współpracy zagranicznej Mazowsza. Konsekwentnie są one implikowane członkostwem Polski w Unii Europejskiej. W związku z tym głównym kierunkiem tej współpracy jest Unia właśnie i regiony jej państw członkowskich oraz państw z Unią stowarzyszonych. Wśród tych regionów szczególnym zainteresowaniem Mazowsza powinny zostać objęte inne regiony stołeczne, z których doświadczeń można i trzeba korzystać, oraz którym można przekazywać swoje. Zadeklarowano, że samorząd mazowiecki będzie wspierał wszelkie formy współpracy samorządów terytorialnych Wspólnoty Europejskiej. Równoległe z tak określonym priorytetem zapisano, jako kolejny, współpracę z sąsiednimi, pokrewnymi nam kulturowo i geograficznie regionami naszej części Europy, czyli Środkowej i Wschodniej. Wskazano także pozaeuropejskie kierunki priorytetowe – państwa OECD, czyli Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju oraz rozwijające się kraje Azji Południowo-Wschodniej, a także regiony w państwach dawnego Związku

Socjalistycznych Republik Radzieckich. Tak określone priorytety nie powinny jednak blokować możliwości współpracy z regionami z innych części świata, jeżeli ich władze będą gotowe podjąć współpracę z Mazowszem.

W uchwalonych w 2006 r. *Priorytetach...* specjalne miejsce poświęcono aktywności województwa na forum międzynarodowym, w tym w instytucjach europejskich, czyli przede wszystkim w Komitecie Regionów Unii Europejskiej i Kongresie Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy oraz Zgromadzeniu Regionów Europy. Zadeklarowano, że Mazowsze jest zainteresowane pracą w innych strukturach i organizacjach międzynarodowych zrzeszających i reprezentujących samorzady terytorialne. Zaznaczono, że województwo mazowieckie chce korzystać z doświadczeń i wiedzy innych i współkreować ich politykę. Podkreślono także, że tego typu organizacje mają bardzo duże znaczenie dla umacniania demokracji i samorządności, opartej na subsydiarności władzy publicznej i solidarności społecznej. Trudna do przecenienia jest ich rola w tworzeniu nowoczesnego państwa, określaniu kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego oraz budowaniu zjednoczonej Europy. W dalszej części *Priorytetów...* zadeklarowano, że samorząd województwa mazowieckiego będzie dbał o przygotowanie wspólnoty samorządowej oraz podmiotów gospodarczych do korzystania z instrumentów polityki regionalnej UE, w tym z funduszy strukturalnych. Szczególna rola w tej sprawie przypaść ma Biuru Przedstawicielskiemu w Brukseli, które będzie instrumentem zaznaczania obecności Mazowsza na forach instytucji europejskich, promując region i jego partnerów. Wskazując województwo mazowieckie jako ważnego gospodarczo partnera, uczestniczącego w międzynarodowych projektach regionalnych oraz ukazując atrakcyjną turystycznie kulturę i przyrodę Mazowsza.

Przyjęcie nowych *Priorytetów Współpracy Zagranicznej Województwa Mazowieckiego* skutkowało m.in. zmienioną formułą podpisywanych umów dwustronnych. Pierwszym takim dokumentem było, przyjęte uchwałą sejmiku z 25 czerwca 2007 r., *Porozumienie między Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Regionem Uusimaa (Republika Finlandii) o współpracy międzyregionalnej*¹⁹. Nie znajdujemy już w nim, charakterystycznego dla wcześniejszych porozumień, odwołania do żadnego, konkretnego traktatu międzynarodowego, a jedynie ogólne stwierdzenia w preambule, mówiące o dążeniu do rozwijania i umacniania przyjacielskich stosunków oraz zacieśniania więzi pomiędzy obydwoma państwami współpracującymi w ramach Unii Europejskiej. Współpraca obu regionów ma dotyczyć ich władz oraz działających na ich terenie innych podmiotów społecznych i gospodarczych. W dokumencie tym w istotny sposób zawężono, w stosunku do wcześniejszych, liczbę sfer życia społecznego, których współpraca ma dotyczyć, skupiając się na kilku, takich jak: planowanie i rozwój regionalny ze szczególnym uwzględnieniem obszarów metropolitalnych; środowisko i trwały rozwój; wspieranie innowacji i społeczeństwa

¹⁹ Uchwała nr 102/07 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 czerwca 2007 r. w sprawie zawarcia „Porozumienia między Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Regionem Uusimaa (Republika Finlandii) o współpracy międzyregionalnej”, AZUMWM.

informacyjnego; współpraca przedsiębiorstw; rozwój transportu oraz kultura. Zastrzeżono jednak, że katalog ten w przyszłości może zostać rozszerzony. Kooperacja ta ma uwzględnić możliwości wykorzystywania funduszy Unii Europejskiej. Podobnie natomiast jak we wcześniejszych dokumentach, zdecydowano o powołaniu mieszanego zespołu roboczego, mającego zajmować się oceną wykonalności tej umowy.

Kolejne porozumienie podpisano z innym europejskim i stołecznym, ale spoza Unii regionem. 28 stycznia 2008 r. sejmik zdecydował o zawarciu umowy z obwodem kijowskim²⁰. Umowa ta w swojej treści i kształcie nawiązuje do dokumentów podpisanych przed wejściem Polski do Unii i przed przyjęciem nowych *Priorytetów...* Najbardziej jest podobna do tej zawartej w 2004 r. z obwodem lwowskim. W preambule obie odwołują się do tych samych umów międzypaństwowych, a dziedziny współpracy są podobnie rozbudowane bardzo szeroko. Nowością wśród nich jest zobowiązanie się stron do współpracy na rzecz kooperacji z innymi regionami, w tym regionami z państw członkowskich Unii Europejskiej. To uwypuklenie jest nawiązaniem do nowych *Priorytetów*, ale także świadczy o woli partnera ukraińskiego do rozwijania swojej aktywności międzynarodowej wśród członków Unii. Jest niejako rozwinięciem polityki państwa ukraińskiego w tym kierunku.

Na zawarcie kolejnej umowy międzynarodowej województwa mazowieckiego trzeba było poczekać kilka lat. 19 grudnia 2011 r. sejmik zdecydował o nawiązaniu współpracy z kolejnym regionem z Ukrainy, czyli z obwodem odeskim²¹. Dokument ten w części nawiązuje swoim kształtem do wcześniejszych, ale w większości jest on w stosunku do nich odmienny. Nawiązaniem jest odwoływanie się do umów międzypaństwowych Polska – Ukraina, ale już nowością w relacjach tych państw jest przywołanie wcześniej wspomianej przy omawianiu umów między członkami Unii Europejskiej *Konwencji Ramowej o współpracy transgranicznej ze wspólnotami i władzami terytorialnymi* z 21 maja 1980 r. Wcześniejsze umowy Mazowsza z partnerami spoza Unii – z Ukraińcami i Rosjanami – takiego nawiązania nie miały. Odwoływano się również wprost do jednego z przedsięwzięć zagranicznych Unii Europejskiej, dotyczącego tak Polski, jak Ukrainy, czyli do Partnerstwa Wschodniego. Widzimy więc wzajemne uzupełnianie się polityk zagranicznych Unii i jej państwa członkowskiego, czyli Polski oraz województwa mazowieckiego, czyli jej regionu. Możemy wręcz powiedzieć, że określona przedmiotową umową międzyregionalną współpraca zagraniczna Mazowsza jest w tym przypadku elementem polityki granicznej wspólnoty, do której Polska należy i polityki granicznej państwa

²⁰ Tekst ten jest załącznikiem do Uchwały nr 14/08 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 stycznia 2008 r. w sprawie upoważnienia Zarządu Województwa Mazowieckiego do wystąpienia do ministra właściwego do spraw zagranicznych o wyrażenie zgody na zawarcie „Porozumienia między Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Państwową Administracją Obwodu Kijowskiego (Ukraina) o współpracy międzyregionalnej”, AZUMWM.

²¹ Załącznik do Uchwały nr 201/11 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2011 r. w sprawie zawarcia Porozumienia między Sejmikiem Województwa Mazowieckiego a Radą Obwodu Odeskiego o współpracy międzyregionalnej, AZUMWM.

polskiego. Odmienność omawianego porozumienia w stosunku do wcześniejszych przejawia się także sposobem określenia przestrzeni życia społecznego, których współpraca ma dotyczyć. Zostały one ograniczone do kilku, a więc nastąpiła koncentracja zainteresowań w stosunku do wcześniejszych dokumentów. Na pierwszym miejscu wyeksponowano współpracę i wymianę doświadczeń dotyczących samorządu terytorialnego, włącznie ze wspólnymi obradami komisji jego organów stanowiących. Przewidziano działania na rzecz współpracy jednostek samorządu terytorialnego z terenów obu regionów. Zadeklarowano także kooperację w zakresie promocji i realizacji projektów dotyczących współpracy regionalnej. Zakreślono również obszary merytoryczne współpracy, wymieniając wśród nich problematykę społeczno-gospodarczą, naukowo-techniczną oraz kulturę. Porozumienie to podpisano na 5 lat, przy czym, jeżeli nie zostanie ono wypowiedziane przez jedną ze stron, to ulega automatycznemu przedłużeniu.

O podpisaniu następnego porozumienia międzyregionalnego zdecydowano 12 lipca 2012 r.²² Partnerem został także region ukraiński, obwód winnicki. Kształt tej umowy jest prawie identyczny jak poprzedniej. Znamienne jest to, że z partnerami ukraińskimi zawarto 4 porozumienia międzyregionalne. Z regionami żadnego z innych państw nie zawarto aż tylu tego typu umów. Świadczy to o przykładaniu przez województwo mazowieckie specjalnej wagi do kontaktów z partnerami ukraińskimi i dowodzi znacznego zaangażowania tego samorządu regionalnego w prowadzoną przez państwo polskie politykę zbliżenia polsko-ukraińskiego i w realizowane przez Unię Europejską od 2009 r. Partnerstwo Wschodnie. Tak mocne zaangażowanie Mazowsza w kontakty z partnerami regionalnymi z Ukrainy jest także egzemplifikacją ewolucji aktywności międzynarodowej polskich samorządów terytorialnych. Ewolucji polegającej na wzroście w XXI w. znaczenia kontaktów z sąsiadami, z którymi kontakty współcześnie dominują, w przeciwieństwie do lat 90. XX w., kiedy najwięcej partnerów miały polskie samorządy terytorialne z samorządami terytorialnymi Europy Zachodniej.

Po podpisaniu 18 porozumień o współpracy z regionami europejskimi, województwo mazowieckie zawarło umowy z dwoma regionami z Chińskiej Republiki Ludowej. Pierwszy z nich to prowincja Szantung, z którą porozumienie o współpracy podpisano 14 września 2015 r. w Jinan. W preambule tego porozumienia nawiązuje się do umów międzypaństwowych zawartych wcześniej: *Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Chińskiej Republiki Ludowej o współpracy gospodarczej* z dnia 8 czerwca 2004 r. oraz *Wspólnego Oświadczenia Rzeczypospolitej Polskiej i Chińskiej Republiki Ludowej w sprawie ustanowienia partnerskich stosunków strategicznych* z 20 grudnia 2011 r.²³ To nawiązanie

²² Załącznik do Uchwały nr 174/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 12 lipca 2012 r. w sprawie Porozumienia o współpracy pomiędzy Województwem Mazowieckim a Obwodem Winnickim, AZUMWM.

²³ Załącznik do załącznika Uchwały nr 87/5/14 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 16 grudnia 2014 r. w sprawie wniesienia pod obrady Sejmiku Województwa Mazowieckiego projektu uchwały Sejmiku w sprawie zawarcia porozumienia o współpracy pomiędzy Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Prowincją Szantung (Chińska Republika Ludowa), AZUMWM.

do stosunków międzypaństwowych ma wymiar jeszcze mocniejszy, bowiem nie pisze się o współpracy pomiędzy obydwoma regionami, a cytując: „mając na względzie rozwój współpracy regionalnej między Rzeczpospolitą Polską a Chińską Republiką Ludową”. Zapisy takie, to nie tylko szczegółowe różnice semantyczne. Wynika z nich, że umowa ta nie jest umową międzyregionalną nawiązująca do umów międzypaństwowych, lecz jest umową o współpracy na poziomie regionów obu państw. Nie ma tu więc zastosowania decentralizacja w stosunkach międzynarodowych, a regionalny wymiar polityki zagranicznej obu państw. Wydaje się, że wynika to ze scentralizowanego charakteru państwa chińskiego, które także na poziomie regionów jest jedynym podmiotem w relacjach zagranicznych. To nowość w dotychczas zawartych i omówionych umowach zagranicznych województwa mazowieckiego, które do tej pory nie podejmowało współpracy z państwem tak scentralizowanym, jak komunistyczne Chiny. W porozumieniu tym dość precyzyjnie określono dziedziny życia społecznego, których współpraca ma dotyczyć. Wymieniono więc gospodarkę, doprecyzowując, że chodzi o współpracę firm z obu regionów oraz wspieranie możliwości inwestycyjnych; naukę i technologię, gdzie planowano wymianę doświadczeń w zakresie wspierania instytucji naukowo-badawczych oraz badań nad nowymi technologiami; ochronę środowiska, w ramach której założono wymianę doświadczeń ekologicznych dotyczących gospodarki odpadami i wykorzystywania energii alternatywnej; edukację, zakładając sprzyjanie wymianie studentów oraz nawiązywanie kontaktów mających służyć doskonaleniu zawodowemu nauczycieli; ochronę zdrowia, w ramach której zakładano popieranie współpracy placówek ochrony zdrowia oraz wymianę informacji o pracy i organizacji polityki zdrowotnej na poziomie regionalnym; ostatnią z dziedzin, w ramach której miała być prowadzona współpraca jest kultura, a precyzyjniej wspieranie wymiany zespołów artystycznych oraz wymiana informacji na temat finansowania instytucji kultury i wydarzeń kulturalnych. Przewidziano także formy współpracy: wizyty oficjalne, wizyty studyjne, konferencje oraz udział w targach i wydarzeniach kulturalnych. Drugim regionem z CHRL, z którym zawarto porozumienie jest prowincja Hebei. Nastąpiło to po ponad pół roku od podpisania pierwszej umowy z partnerem chińskim. Sam tekst porozumienia z oboma regionami jest identyczny²⁴. Nie jest to nic zaskakującego, biorąc pod uwagę scentralizowany i w sensie administracyjnym wręcz zuniformizowany charakter komunistycznego państwa chińskiego.

Ostatnie, do jesieni 2021 r., porozumienie o współpracy zagranicznej Mazowsze podpisało z partnerem europejskim – Żupanią zagrzebską w Chorwacji. 5 września 2016 r.

²⁴ Porozumienie z Hebei stanowi Załącznik do Uchwały nr 46/16 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 18 kwietnia 2016 r. w sprawie upoważnienia Zarządu Województwa Mazowieckiego do wystąpienia do ministra właściwego do spraw zagranicznych o wyrażenie zgody na zawarcie Porozumienia między Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Prowincją Hebei (Chińska Republika Ludowa) o ustanowieniu przyjaznych relacji międzyregionalnych oraz upoważnienia Marszałka Województwa Mazowieckiego do podpisania Porozumienia, AZUMWM. Niewielkie różnice w umowach podpisanych z dwoma partnerami chińskimi znajdujemy w preambułach obu dokumentów. Wydaje się jednak, że są one spowodowane pomyłką w polskiej redakcji porozumienia z Prowincją Hebei.

sejmik podjął w tej sprawie decyzję²⁵. Umowa ta, podobnie jak wiele wcześniej podpisanych, analogicznych dokumentów, zaczyna się preambułą. Znajdujemy w niej wyjątkowo dużo, bo cztery umowy międzypaństwowe, na które powołują się sygnatariusze tego porozumienia międzyregionalnego: *Umowę między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Chorwacji w sprawie wzajemnego popierania i ochrony inwestycji* z 21 lutego 1995 r. *Umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Chorwacji o współpracy w dziedzinie kultury i edukacji* z 14 września 1995 r.; *Umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Chorwacji o współpracy w dziedzinie turystyki* z 18 maja 1995 r.; *Memorandum o porozumieniu między Ministrem Rozwoju Regionalnego, Leśnictwa i Gospodarki Wodnej Republiki Chorwacji a Ministrem Rozwoju Regionalnego Rzeczypospolitej Polskiej w dziedzinie rozwoju regionalnego* z 17 lutego 2001 r. W omawianym dokumencie znajdujemy także nigdy wcześniej nie przywoływaną umowę pomiędzy stowarzyszeniami samorządowymi z obu krajów – *Deklarację o współpracy pomiędzy Związkiem Województw Rzeczypospolitej Polskiej a Związkiem Żupanii Republiki Chorwacji* z 14 maja 2012 r. Rozbudowany jest także katalog dziedzin życia społecznego, których współpraca ma dotyczyć. Poczynając od wykorzystywania środków pochodzących z programów i funduszy Unii Europejskiej; poprzez rozwój działalności gospodarczej ze szczególnym uwzględnieniem małych i średnich przedsiębiorstw; rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich oraz ochronę środowiska; ochronę zdrowia; politykę rynku pracy, przeciwdziałanie bezrobociu oraz kształcenie zawodowe; szkolnictwo i kulturę; tworzenie warunków dla wymiany grup młodzieży; na sporcie i turystyce kończąc. Wzorując się na wcześniejszych porozumieniach określono również formy współpracy – wizyty oficjalne i studyjne, konferencje, udział w targach i wydarzeniach kulturalnych – oraz zdecydowano o pięcioletnim okresie obowiązywania umowy, która niewypowiedziana przez żadną ze stron będzie ulegała automatycznemu przedłużeniu.

Przedstawione umowy partnerskie są najważniejszymi dokumentami regulującymi współpracę międzynarodową województwa mazowieckiego. Nie są one jednak jedyną oficjalną formą porozumiewania się tego województwa z partnerami zagranicznymi. Polski region stołeczny podpisał także dwa inne dokumenty²⁶. O podpisaniu pierwszego z nich sejmik zdecydował 19 grudnia 2016 r.²⁷ Jest to umowa z regionem z Indii, która jest zatytułowana *Memorandum o współpracy między Województwem Mazowieckim*

²⁵ Załącznik do Uchwały nr 120/16 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z 05 września 2021 r. w sprawie zawarcia Porozumienia o współpracy pomiędzy Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Żupanią Zagrzebską (Republika Chorwacji), AZUMWM.

²⁶ Na stronie internetowej Mazowsza pisze się nieściśle o czterech podpisanych dokumentach – www.mazovia.pl

²⁷ Załącznik do Uchwały nr 235/16 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2016 r. w sprawie upoważnienia Zarządu Województwa Mazowieckiego do wystąpienia do ministra właściwego do spraw zagranicznych o wyrażenie zgody na zawarcie Memorandum o współpracy między Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Stanem Gudżarat (Republika Indii) oraz upoważnienia Marszałka Województwa Mazowieckiego do podpisania Memorandum, AZUMWM.

(*Rzeczpospolita Polska*) a *Stanem Gudżarat (Republika Indii)*. W dokumencie tym strony deklarują, że podpisywane porozumienie ma służyć rozwijaniu dwustronnej współpracy gospodarczej Polski i Indii realizowanej w skali obu regionów. Co charakterystyczne, w preambule napisane jest tylko o współpracy gospodarczej, uszczegółowiając ją jako kooperację dotyczącą produkcji, inwestycji, potencjału naukowego i handlu, a dokonywana poprzez tworzenie warunków do nawiązywania kontaktów pomiędzy przedsiębiorcami, instytucjami otoczenia biznesu, uczelniami wyższymi oraz podmiotami turystycznymi. Doprecyzowano także obszary działalności gospodarczej, które stanowić mają szczególnie przedmiot zainteresowania: przetwórstwo rolno-spożywcze, edukacja, energia odnawialna.

W niecałe dwa lata później, 19 czerwca 2018 r. organ stanowiący województwa mazowieckiego wystąpił do Ministra Spraw Zagranicznych o zgodę na podpisanie *Listu intencyjnego pomiędzy Stanem Nevada Stany Zjednoczone Ameryki i Województwem Mazowieckim Rzeczpospolita Polska*²⁸. Dokument ten podpisano 18 września. Czytamy w jego preambule, że celem listu jest zwiększenie możliwości handlowych i inwestycyjnych obu regionów. Ma zostać to osiągnięte poprzez wymianę doświadczeń o dobrych praktykach w następujących obszarach: szkolnictwo wyższe – wymiana studentów i kontakty naukowe; zarządzanie zasobami wodnymi – wymiana wiedzy na temat technologii efektywności wodnej; systemy autonomiczne – bezzałogowe statki powietrzne oraz możliwości samochodów bezzałogowych; technologie i innowacje – wspólne programy wspomagające powstawanie i rozwój firm technologicznych (start-upy), misje handlowe sektora zaawansowanych technologii; współpraca firm wykorzystujących zaawansowane technologie. W celu wykonania założeń tego listu zaplanowano powołanie koordynatorów wspólnych działań. List podpisano na trzy lata. Został on przedłużony w 2021 r. do 18 września 2024 r.²⁹

Województwo mazowieckie podejmowało także inne próby zawarcia umów o współpracy zagranicznej. W dniach 28–29 sierpnia 2008 r. na Mazowszu gościła delegacja brazylijskiego stanu Santa Catarina, która przybyła do Polski w celu nawiązania współpracy pomiędzy Państwowym Zespołem Pieśni i Tańca „Mazowsze” im. Tadeusza Sygietyńskiego a Fundacją Kultury miasta Criciuma, Stan Santa Catarina.

²⁸ Załącznik – List intencyjny do Uchwały nr 101/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 czerwca 2018 r. w sprawie upoważnienia Zarządu Województwa Mazowieckiego do wystąpienia do ministra właściwego do spraw zagranicznych o wyrażenie zgody na zawarcie listu intencyjnego ze Stanem Nevada (Stany Zjednoczone Ameryki) oraz upoważnienia Marszałka Województwa Mazowieckiego do podpisania Listu Intencyjnego, AZUMWM.

²⁹ Uchwała nr 104/21 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 2021-07-06 w sprawie upoważnienia Zarządu Województwa Mazowieckiego do wystąpienia do ministra właściwego do spraw zagranicznych o wyrażenie zgody na zawarcie Aneksu Nr 1 do Listu Intencyjnego pomiędzy Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) i Stanem Nevada (Stany Zjednoczone Ameryki) zawartego 18 września 2018 r. oraz upoważnienia Marszałka Województwa Mazowieckiego do podpisania Aneksu nr 1 do Listu Intencyjnego, AZUMWM.

Delegacji przewodniczył gubernator tego stanu i została ona przyjęta przez marszałka województwa mazowieckiego. Kontakt ten jednak nie zaowocował bliższą współpracą obu regionów. Nieco więcej wynikało z kontaktu Mazowsza z prowincją Gyeongsangbuk-do z Republiki Korei. Od 2010 r. gubernator tej prowincji zaprasza polskich urzędników do Korei w celu uczestniczenia w Programie Nauki Języka Koreańskiego. Realizacja takiego programu trwa pół roku i polega na nauce podstaw języka koreańskiego i poznawaniu kultury tego kraju. Oficjalnej umowy czy to w formie porozumienia partnerskiego, czy memorandum, czy listu intencyjnego do jesieni 2021 r. nie podpisano³⁰.

Materiały źródłowe

Faliński S., 2019, *Współpraca międzynarodowa polskich miast i gmin*, Difin SA, Warszawa.

Opracowanie przygotowane w Wydziale Współpracy z Zagranicą Kancelarii Marszałka Województwa Mazowieckiego, według pytań przekazanych przez S. Falińskiego, Warszawa 2021 (na prawach maszynopisu).

Uchwała nr 53/35/2000 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 16 października 2000 r. w sprawie priorytetów współpracy zagranicznej Województwa Mazowieckiego, Archiwum Zakładowe Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego – dalej AZUMWM.

Uchwała nr 88/2003 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 20 października 2003 r. w sprawie zawarcia porozumienia pomiędzy Województwem Mazowieckim Rzeczypospolitej Polskiej a Obwodem Moskiewskim Federacji Rosyjskiej o współpracy międzyregionalnej, AZUMWM.

Uchwała 108/04 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zawarcia Porozumienia między Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Państwową Administracją Obwodu Lwowskiego (Ukraina) o współpracy międzyregionalnej, AZUMWM.

Uchwała nr 133/04 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 10 listopada 2004 r. w sprawie zawarcia porozumienia o współpracy pomiędzy Województwem Mazowieckim a Samorządowym Województwem Bratysławskim, AZUMWM.

Uchwała nr 153/05 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 października 2005 r. w sprawie zawarcia Porozumienia między Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Obwodem Akmolińskim (Republika Kazachstanu) o współpracy międzyregionalnej, AZUMWM.

---

³⁰ Opracowanie przygotowane w Wydziale Współpracy z Zagranicą Kancelarii Marszałka Województwa Mazowieckiego, według pytań przekazanych przez S. Falińskiego, Warszawa 2021 (na prawach maszynopisu).

Uchwała nr 154/05 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 października 2005 r. w sprawie zawarcia porozumienia między Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Województwem Środkowo-Czeskim (Republika Czeska) o współpracy międzyregionalnej, AZUMWM.

Uchwała nr 41/06 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 13 marca 2006 r. w sprawie podpisania Wspólnej Deklaracji o Współpracy pomiędzy Województwem Mazowieckim (RP) a Krajem Związkowym Brandenburgia (RFN) i Regionem Île-de-France (Republika Francuska), AZUMWM.

Uchwała nr 27/06 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie uchwalenia Priorytetów Współpracy Zagranicznej Województwa Mazowieckiego, AZUMWM.

Uchwała nr 102/07 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 czerwca 2007 r. w sprawie zawarcia Porozumienia między Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Regionem Uusimaa (Republika Finlandii) o współpracy międzyregionalnej, AZUMWM.

Uchwała nr 14/08 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 stycznia 2008 r. w sprawie upoważnienia Zarządu Województwa Mazowieckiego do wystąpienia do ministra właściwego do spraw zagranicznych o wyrażenie zgody na zawarcie Porozumienia między Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Państwową Administracją Obwodu Kijowskiego (Ukraina) o współpracy międzyregionalnej, AZUMWM.

Uchwała nr 104/21 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 2021-07-06 w sprawie upoważnienia Zarządu Województwa Mazowieckiego do wystąpienia do ministra właściwego do spraw zagranicznych o wyrażenie zgody na zawarcie Aneksu Nr 1 do Listu Intencyjnego pomiędzy Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) i Stanem Nevada (Stany Zjednoczone Ameryki) zawartego 18 września 2018 r. oraz upoważnienia Marszałka Województwa Mazowieckiego do podpisania Aneksu nr 1 do Listu Intencyjnego, AZUMWM.

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie wojewódzkim z późniejszymi zmianami (Dz.U. z 1998 r. nr 91, poz. 576).

Załącznik do uchwały nr 3/24/2000 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 14 lutego 2000 r. w sprawie porozumienia między Województwem Mazowieckim a Regionem Veneto, AZUMWM.

Załącznik do uchwały nr 6/25/2000 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie Porozumienia między Województwem Mazowieckim a Regionem Île-de-France, AZUMWM.

Załącznik do uchwały nr 112/01 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 26 listopada 2001 r. w sprawie zawarcia porozumienia między Województwem Mazowieckim i Regionem Brukseli-Stolicy o współpracy międzyregionalnej, AZUMWM.

Załącznik do uchwały nr 26/02 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 lutego 2002 r. w sprawie zawarcia porozumienia pomiędzy Województwem Mazowieckim a Województwem Sztokholmskim o współpracy międzyregionalnej, AZUMWM.

Załącznik nr 1 do uchwały nr 27/02 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 lutego 2002 r. w sprawie zawarcia porozumienia między Województwem Mazowieckim a Komitatem Peszt o współpracy międzyregionalnej, AZUMWM.

Załącznik do uchwały nr 36/02 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 22 kwietnia 2002 r. w sprawie upoważnienia Zarządu Województwa Mazowieckiego do wystąpienia do ministra właściwego do spraw zagranicznych o wyrażenie zgody na zawarcie wspólnej deklaracji o współpracy między Województwem Mazowieckim a Krajem Związkowym Saksonia-Anhalt, AZUMWM.

Załącznik do uchwały nr 37/02 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 22 kwietnia 2002 r. w sprawie upoważnienia Zarządu Województwa Mazowieckiego do wystąpienia do ministra właściwego do spraw zagranicznych o wyrażenie zgody na zawarcie wspólnej deklaracji o współpracy między Województwem Mazowieckim a Krajem Związkowym Brandenburgia, AZUMWM.

Załącznik do uchwały nr 10/2003 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 10 lutego 2003 r. w sprawie zawarcia porozumienia pomiędzy Województwem Mazowieckim Rzeczypospolitej Polskiej a Obwodem Smoleńskim Federacji Rosyjskiej o współpracy międzyregionalnej, AZUMWM.

Załącznik do uchwały nr 201/11 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2011 r. w sprawie zawarcia Porozumienia między Sejmikiem Województwa Mazowieckiego a Radą Obwodu Odeskiego o współpracy międzyregionalnej, AZUMWM.

Załącznik do uchwały nr 174/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 12 lipca 2012 r. w sprawie Porozumienia o współpracy pomiędzy Województwem Mazowieckim a Obwodem Winnickim, AZUMWM.

Załącznik do załącznika uchwały nr 87/5/14 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 16 grudnia 2014 r. w sprawie wniesienia pod obrady Sejmiku Województwa Mazowieckiego projektu uchwały Sejmiku w sprawie zawarcia porozumienia o współpracy pomiędzy Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Prowincją Szantung (Chińska Republika Ludowa), AZUMWM.

Załącznik do uchwały nr 46/16 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 18 kwietnia 2016 r. w sprawie upoważnienia Zarządu Województwa Mazowieckiego do wystąpienia do ministra właściwego do spraw zagranicznych o wyrażenie zgody na zawarcie Porozumienia między Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Prowincją Hebei (Chińska Republika Ludowa) o ustanowieniu przyjaznych relacji międzyregionalnych oraz upoważnienia Marszałka Województwa Mazowieckiego do podpisania Porozumienia, AZUMWM.

Załącznik do Uchwały nr 120/16 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z 05 września 2021 r. w sprawie zawarcia Porozumienia o współpracy pomiędzy Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Żupanią Zagrzebską (Republika Chorwacji), AZUMWM.

Załącznik do Uchwały nr 235/16 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2016 r. w sprawie upoważnienia Zarządu Województwa Mazowieckiego do wystąpienia do ministra właściwego do spraw zagranicznych o wyrażenie zgody na zawarcie Memorandum o współpracy między Województwem Mazowieckim (Rzeczpospolita Polska) a Stanem Gudżarat (Republika Indii) oraz upoważnienia Marszałka Województwa Mazowieckiego do podpisania Memorandum, AZUMWM.

Załącznik – List intencyjny do Uchwały nr 101/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 czerwca 2018 r. w sprawie upoważnienia Zarządu Województwa Mazowieckiego do wystąpienia do ministra właściwego do spraw zagranicznych o wyrażenie zgody na zawarcie listu intencyjnego ze Stanem Nevada (Stany Zjednoczone Ameryki) oraz upoważnienia Marszałka Województwa Mazowieckiego do podpisania Listu Intencyjnego, AZUMWM.

International cooperation of the Mazowieckie Voivodeship

Foreign cooperation agreements

Part one

ABSTRACT

The article is devoted to the international cooperation of Mazovia – Poland's largest self-governing region. Due to its size, it is divided into two parts. The first, published below, is entitled *Foreign cooperation agreements*. It presents the *Priorities of foreign cooperation of the Mazowieckie Voivodeship* and discusses in a detailed and analytical manner the agreements on cooperation between Mazovia and its foreign partners (from Europe and the world) resulting from the priorities.

Key words: voivodeship's self-government, Mazowieckie Voivodeship, international cooperation

---

Stanisław Faliński, dr hab., prof. uczelni / DSc
Uniwersytet w Siedlcach / University in Siedlce
e-mail: sfalinski@onet.pl

cytacja:

Faliński S., 2023, *Współpraca międzynarodowa województwa mazowieckiego. Umowy o współpracy zagranicznej*, MAZOWSZE Studia Regionalne, 46, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, Warszawa, s. 39–64,
<https://www.doi.org/10.21858/msr.46.03>

